

Spis treści

Przedmowa
8

Wprowadzenie
10

I. Rozważania o tożsamości Lemków
14
Lemkowie oczami historyków 17 | Akcja „Wisła” i jej skutki 21
Sytuacja w czasach PRL 23 | Kwestie łemkowsko-ukraińskie 25 | III Rzeczpospolita 27
Podwójna tożsamość 28 | Jak pozostać sobą? 30 | Niepewna przyszłość 32

II. O Olchowcu i Lemkowszczyźnie przed drugą wojną światową na podstawie lektury i opowieści przodków
34
O czasach najdawniejszych 37 | Wiek XIX i przełom wieków 39
Pierwsza wojna światowa 41 | Lata międzywojenne 43

III. Codzienność na wsi
54
Targ i zakupy w Dukli 57 | Dom i najbliższa okolica 60 | Życie religijne 64
Stroje 65 | Jedzenie 68 | Praca w gospodarstwie 72 | Wypasanie bydła i wilki 76
Uprawa roślin 78 | Hodowla zwierząt 82 | Inne prace w gospodarstwie 86
Prace zarobkowe 88 | Podróże po okolicy 90 | Zdarzenia niecodzienne 92 | Czas wolny 94

IV. Szkoła
98
Szkolnictwo w Olchowcu 101 | Własne doświadczenia szkolne Mikołaja Gabły 103
Warunki nauki 104 | Julian Kawa 105 | Przedmioty szkolne i nauka 106
Problemy łemkowskich dzieci w szkole 107 | Szkolny folklor i rozrywki 108 | Dalsza edukacja 110

V. Wojna
114
Niemiecka okupacja Olchowca 117 | Okupacja oczami Mikołaja Gabły 119
Radziecka partyzantka 122 | Niemiecko-rosyjskie walki o Olchowiec 123
Armia Czerwona w Olchowcu 125 | Ostatnie walki w Olchowcu i koniec wojny 128
Wysiedlenie na wschód w 1944 roku 137 | Wywózka z Olchowca 138 | Losy wysiedlonych 139
Powroty ze wschodu 141

VI. Życie olchowickich Lemków w latach powojennych
146
Życie wraca do Olchowca 149 | Bandyci 151 | Ślady wojny 153 | Zniszczony sprzęt 154
Niewypały 156 | Wojsko Polskie w Olchowcu 159 | Prześladowania ze strony milicji 162

VII. Akcja „Wisła” i jej przebieg w Olchowcu
168
Przyczyny i tło polityczne wysiedleń 171 | Łemkowie a UPA 171 | Przebieg wysiedleń 173
Sytuacja w Olchowcu przed wysiedleniami 175 | Pierwsza fala wysiedleń w Olchowcu 177
Zmiany we wsi i druga fala wysiedleń 178 | Losy wysiedlonych w akcji „Wisła” 180
Powroty z Ziemi Odzyskanych 181 | Skutki akcji „Wisła” 186

VIII. Olchowianie w obozie w Jaworznie
192
Aresztowanie mieszkańców Olchowca i Ropianki 195 | Losy rodzin aresztowanych 197
Warunki w obozie 198 | Zwolnienia z obozu 201 | Bezkarność sprawców 203

IX. PRL na wsi
206
Obowiązkowa pomoc w pracach rolniczych 210 | Obowiązkowe dostawy 211
Zmiany w rolnictwie i hodowli 216 | Prześladowania polityczne Lemków 218
Związek Młodzieży Wiejskiej 220 | Olchowieccy sołtysi w latach powojennych 224
Mikołaj Gabło sołtysem 225 | Jan Mikulik sołtysem 228 | Życie kulturalne 229

X. Życie religijne Lemków od czasów PRL 242	Kościół greckokatolicki i Kościół rzymskokatolicki 246 Niszczyjące cerkwie 248 Próba pojednania 250
XI. Życie religijne w Olchowcu 252	Trudne losy świątyni w Polanach 257 Odradzanie się Kościoła greckokatolickiego w Polsce 260 Tajemnicze i święte miejsca w Olchowcu 263 Powstanie cerkwi w Olchowcu 264 Lata międzywojenne i zmiany wiary 265 Druga wojna światowa 268 Lata powojenne 269 Lata 50. 271 Lata 60. i 70. 273 Lata 80. 275 Lata 90. 278 Losy olchowieckich dzwonów 280 XXI wiek 283
XII. Olchowiec po 1989 roku 292	Olchowieckie kiermesze 295 Olchowiec i okolice dziś 298 Rzeczy codzienne i niecodzienne 299 Lata dwutysięczne i późniejsze 301 Życie religijne 308 Katolicy i grekokatolicy 310 Przyszłość Lemków 313
XIII. Olchowieckie święta i zwyczaje 328	<i>Nowyj Rik</i> , zapusty i <i>wyczyrky</i> 331 Święta wiosenne 334 <i>Wylykden</i> 334 Odpusty 339 Święta letnie 340 Zabawy taneczne 342 <i>Pylypywka</i> 343 Dzień <i>Andryja</i> 344 <i>Rizdwiany Świata</i> 344 <i>Jordan</i> 351 Inne zwyczaje i wierzenia 352 Zwyczaje weselne 355 Narodziny i wychowanie dziecka 359 Zwyczaje pogrzebowe 362
XIV. Losy członków rodziny 372	Rodziny na Lemkowszczyźnie 375 Rodzina matki 376 Rodzina ojca 378 Mikołaj Gabło i rodzeństwo 380 Mikołaj Gabło zakłada rodzinę 382 Emigracja Andrzeja Skorodyńskiego 383 Andreas Skorodynski odwiedza Olchowiec 387 Wizyta Johna Skorodynskiego 390
XV. Cyganie 402	Warunki bytowe 405 Praca 406 Relacje lemkowski-cygańskie 408 Losy Cyganów z Olchowca 410 Olchowieccy kowale 413
XVI. Przyspiewki, wierszyki, powiedzenia, przysłowia 416	Przyspiewki i wierszyki 419 Inne popularne w okolicy Olchowca utwory 422 Przysłowia i powiedzenia 430
O 500-letniej wsi Olchowiec na Dukielszczyźnie 446	БОГДАН МИЩЧАК
Вибраны публікації 456	Пару слів о селі Вільховец на Дуклянщині 458 Кус о селі Вільховец 460 Співанкы зо села Вільховец, котры співано давно (на Скавным) при коровах на поли, на весілях або на вечірках 463 Історія вільхівських дзвонів 464 Был ем вязньом Явожна 469 Пішол ем по няньовых слідах 474 Петро мал пеха 476 Остатня прогулька Петра по рідным Бескіді 479 Был ем на святі... 485 Ци робити Кермеш і яр? 489
Posłowie 498	WIESŁAW ŻYZNOWSKI
<i>Słowo od redaktorów</i> 526	KARINA GRAJ, PRZEMYSŁAW ZAŃKO
<i>Nota o autorze i książce</i> 530	STANISŁAW KRYCIŃSKI
<i>Uwagi do tekstów lemkowych</i> 532	TOMASZ KWOKA
	Bibliografia 535 Biogram 540 Źródła ilustracji 553 Indeks osób 554 Indeks nazw geograficznych 560